

1. Facts & figures

- Een motorische beperking is een beperking van de **neuro-musculosceletale functies en/of bewegingsgerelateerde functies**.
 - Bij een beperking van de gewrichten en beenderen kan een beperkte gewrichtsmobiliteit en/of **stabiliteit** optreden.
 - Een beperking van de spierfuncties kan leiden tot symptomen van **verminderde spierkracht, tonus** of **uithoudingsvermogen**.
- Sommige motorische functiebeperkingen zijn **zichtbaar** (bijvoorbeeld iemand in een rolstoel) maar ze kunnen ook minder zichtbaar of helemaal **onzichtbaar** zijn (bijvoorbeeld beperkingen in het gewricht). De beperkingen zijn ook **niet altijd continu** aanwezig. In bepaalde gevallen gaat de beperking gepaard met **pijnklachten**. Bijna altijd is er sprake van **verminderde belastbaarheid**.
- De **symptomen en de impact** van motorische functiebeperkingen zijn **erg divers**. De beperkingen kunnen tijdelijk of permanent zijn; er kan sprake zijn van een degenererend of een variabel klachtenpatroon. Studenten met een motorische functiebeperking kunnen problemen ervaren met:
 - **toegankelijkheid** van campus, leslokalen, stageplaats en faciliteiten
 - **het zelfstandig verplaatsen** naar kot/campus/stage
 - **lang stilzitten, staan of bewegen** door pijn of beperkte mobiliteit

- **fijnmotorische handelingen** en het manipuleren van instrumenten.
- Naast de specifieke symptomen eigen aan de aandoening kan er sprake zijn van een aantal **geassocieerde problemen** zoals:
 - Problemen met regelmatige **aanwezigheid** tijdens lessen, praktijkcolleges en stages door vermoeidheid, ziekte en (para)medische opvolging en verzorging. Ook **deadlines** worden hierdoor niet steeds gehaald.
 - Problemen met het nemen van **leesbare en volledige notities** door vermoeidheid en concentratie problemen, motorische beperkingen en/of afwezigheid.
 - Een **trager tempo** bij het studeren door vermoeidheid en concentratieproblemen.
 - **Moeilijkheden met timemanagement en planning** door (para)medische zorg, vermoeidheid en concentratieproblemen.
 - Problemen met **zelfredzaamheid** en nood aan een **aangepaste omgeving**.
 - Symptomen van **stress, vermoeidheid en overbelasting** komen voor door de functiebeperking zelf en de extra belasting die de beperking met zich mee brengt.
 - **Verminderd sociaal contact** door regelmatig uitval en vermoeidheid.
- Een algemeen cijfer over het voorkomen van motorische functiebeperkingen is **niet voorhanden** doordat er zoveel verschillende functiebeperkingen in deze categorie vallen.

2. Aandachtspunten en tips

Het volgen van lessen

Aandachtspunten

- Het nemen van **leesbare, volledige en overzichtelijke notities** kan moeilijk zijn.
- Het kan moeilijk zijn om de lessen te volgen omwille van **regelmatige afwezigheid**.
- Het stellen van **medische handelingen** tijdens de les is soms noodzakelijk.
- Het kan moeilijk zijn om zich **zelfstandig te verplaatsen** van en naar de campus en de leslokalen.

Tips

- De **PowerPoint** op voorhand ter beschikking stellen zorgt ervoor dat er overzichtelijke en volledige notities kunnen gemaakt worden.
- Het gebruik van een **laptop** kan bijdragen tot leesbare en volledige notities, wat ook het verwerken van de leerstof faciliteert.
- Het inzetten van een **schrijfassistent** of het **kopiëren van notities** van medestudenten kan een belangrijke hulp zijn.
- **Lesopnames** bieden de mogelijkheid om de les achteraf te verwerken of om onvolledige notities aan te vullen door bepaalde passages te herbekijken.
- Door zelf een **plaats in het leslokaal** te kiezen kan de les zo comfortabel mogelijk gevolgd worden.
- **Medestudenten die helpen** om bepaalde materialen te manipu-

leren, bijvoorbeeld een laptop uit de tas halen, maken een belangrijk verschil.

- Soms is het gebruik van **technische hulpmiddelen** noodzakelijk. Het **digitaal** aanleveren van **cursusmateriaal** is helpend.
- De mogelijkheid om **vragen te stellen aan docenten**, kan onduidelijkheden door afwezigheid wegwerken.
- Het is aangewezen om een **ruimte** ter beschikking te stellen waar **medische voorschriften** kunnen opgevolgd worden en waar rusten mogelijk is. Daarbij is het mogelijk dat de les vroeger verlaten wordt.
- Ook in de **les** kunnen **medische voorschriften** opgevolgd worden zoals iets eten of drinken, rechtstaan, medicatie toedienen...
- **Ondersteuning voor de verplaatsing** naar de campus en leslokalen is soms nodig. Het gebruik van de lift of een parkeerplaats op de campus voorzien, is ondersteunend.

Het plannen en het organiseren van studieactiviteiten

Aandachtspunten

- Door afwezigheid wordt bepaalde **informatie gemist** en is er geen overzicht meer over de studieactiviteiten.
- Door onvoorziene inactiviteit, oververmoeidheid en concentratieproblemen, kan de **planning niet opgevolgd worden** en zijn er problemen met timemanagement.

Tips

- Het tijdig aanbieden van een **overzicht van alle opdrachten** en studietaken helpt om een overzicht te krijgen en een planning op te maken.
- **Leercoaching** kan een hulp zijn om een realistische planning op te stellen en om te bepalen welke taken prioritair zijn, hoeveel tijd er aan kan besteed worden, wanneer er rustmomenten moeten ingebouwd worden enz.

Het verwerken en het instuderen van leerstof

Aandachtspunten

- Door moeite met concentratie, vermoeidheid en het trager tempo, verloopt de **verwerking** en het **instuderen** van de leerstof niet altijd vlot.

Tips

- **Studieondersteuning** bij het opstellen van een realistische planning bevordert het verwerken van de leerstof.
- **Een aangepast traject** waarbij er minder studiepunten opgenomen worden, is soms aangewezen.
- Het kan helpend zijn om **deadlines uit te stellen**.

Opdrachten

Aandachtspunten

- Het is moeilijk om taken met de nodige **precisie** af te werken of op een voldoende hoog **tempo** uit te voeren.
- Het **manipuleren materialen** tijdens praktijkcolleges, labo's of bij het geven van een presentatie, kan moeilijk zijn.
- Bepaalde **deadlines** worden niet gehaald omwille van de regelmatige afwezigheid.
- Actieve deelname bij **groepstaken** kunnen moeilijk zijn door regelmatige afwezigheid.

Tips

- Het verleggen van **deadlines** kan in specifieke situaties aangewezen zijn.
- Grote opdrachten zoals een bachelor- of masterproef kunnen opgesplitst worden in **deelopdrachten** waarbij de vooruitgang gemonitord wordt en er tussentijdse feedback wordt gegeven.
- Bij **groepswork** zijn bijkomende afspraken over de werkverdeling door de docent ondersteunend.
- Het inzetten van bepaalde **hulpmiddelen** kan ondersteunend zijn.
- Indien de leerresultaten dit toelaten, kan er **begrip** zijn voor **nauwkeurigheidfouten**. Er kan ook bekeken worden of er een **alternatieve opdracht** kan voorzien worden.
- Naast een **mondelijke toelichting** wordt de opdracht best ook **schriftelijk** meegegeven.
- Door in **groep** te werken kan de tragere of minder precieze motorische uitvoering gecompenseerd worden.

Examens

Aandachtspunten

- **Leesbaar en snel schrijven** kan een uitdaging zijn. Daarbij is het moeilijk om een antwoord met de nodige **structuur** weer te geven.
- **Vermoeidheid en concentratieproblemen** kunnen het succesvol afleggen van examens bemoeilijken.
- Tijdens examens moeten er soms **medische voorschriften** opgevolgd worden zoals het toedienen van medicatie, iets eten of drinken, rechtstaan...
- Door **afwezigheid** kunnen niet alle examens afgelegd worden op de reguliere momenten.

Tips

- Examens afleggen in een **apart lokaal** op een specifieke plaats waar medische voorschriften kunnen opgevolgd worden, is aangewezen. Een rustiger lokaal is ook helpend bij concentratiemoeilijkheden.
- Het gebruik van **technische hulpmiddelen** of van een **laptop** tijdens het examen, kan ondersteunend zijn. Ook het voorzien van een **toegankelijk formaat** van de examenkopie met voldoende invulruimte, kan een belangrijk verschil maken.
- In sommige gevallen kan ook een **schrijfassistent** ingezet worden om de antwoorden neer te schrijven.
- **Extra tijd** bij de voorbereiding van een mondeling examen en bij het afleggen van het schriftelijk examen, laten toe om concentratieproblemen op te vangen.

- Het aanbieden van een **alternatieve examenvorm** (vb mondeling examen) kan ondersteunend zijn.
- Een examen dat opgedeeld is in **twee delen**, maakt dat een rustmoment mogelijk is.
- **Spreiding van de examens** binnen een examenperiode kan belasting en tragere informatieverwerking opvangen.

Stage

Aandachtspunten

- Zich **zelfstandig verplaatsen** naar de stageplaats kan een uitdaging zijn.
- Door medische follow-up, oververmoeidheid of ziekte kan regelmatige **aanwezigheid op stage** bemoeilijkt worden.
- Op stage moeten er soms **medische handelingen** gesteld worden zoals het toedienen van medicatie, regelmatig rechtstaan en bewegen...
- Het is moeilijk om taken met de nodige **precisie** af te werken of op een voldoende hoog **tempo** uit te voeren.
- Er kunnen moeilijkheden optreden bij het veilig **manipuleren van materialen**.
- Ondersteuning bieden in het bespreekbaar maken van de beperking en de impact op de stage. Ook al is de beperking zichtbaar dan nog moet er in samenspraak met de student beslist worden wat, wanneer en hoe de stageplaats geïnformeerd zal worden.

Tips

- **Prospectie van de stageplaats** waarbij de toegankelijkheid kan nagegaan worden, is aangewezen.
- Een **vlot bereikbare stageplaats** kan mobiliteitsproblemen verhelpen en klachten van oververmoeidheid beperken.
- Het voorzien van een **rustige ruimte** op de stageplaats om zich tussendoor terug te trekken en medische handelingen te stellen, is aangewezen.
- Het inzetten van **hulpmiddelen** kan ondersteunend zijn.
- **Afwijkingen in precisie** kunnen worden toegestaan indien de leerresultaten dit toelaten. Er kan ook bekeken worden of er een **alternatieve opdracht** kan gegeven worden.
- Grote opdrachten worden best opgesplitst in **deelopdrachten** waarbij de vooruitgang gemonitord wordt en er tussentijdse feedback wordt gegeven.
- Het is zinvol om de vooruitgang op stage **regelmatig te monitoren** en daarbij te voorzien in heldere feedback. Leerpunten die concreet geformuleerd worden, bieden grotere leeransen.
- Stage spreiden over een langere periode kan zinvol zijn.

Studentenleven

Aandachtspunten

- Het **participeren aan het studentenleven** en de daarbij horende **sociale contacten**, vormen vaak een uitdaging.
- Het **zelfstandig wonen** en daarbij **zelfredzaam** zijn, kan een uitdaging zijn.
- Het vinden van een **nieuw evenwicht** tussen lessen volgen, medische behandelingen, het kotleven (boodschappen doen, koken, studeren, ed.), en het uitbouwen van nieuwe contacten vraagt tijd.
- De uitdagingen kunnen een impact hebben op het **welbevinden**. Stress, angst en eenzaamheid kunnen voorkomen.

Tips

- **Ondersteuning** bij het zoeken van een kot met een goede ligging en die voldoende ruim is voor de opstelling van de hulpapparatuur, kan een groot verschil maken. **Aangepaste huisvesting** kan noodzakelijk zijn. Indien er een assistentiehond is, dient er ook met zijn aanwezigheid rekening gehouden worden bij de **kotkeuze**.
- Er kan ondersteuning geboden worden bij **ADL-activiteiten** via het aanbieden van **omkaderd wonen**. Ook ondersteuning bij het ontwikkelen van **structuur, nieuwe routines** en de organisatie van de **paramedische omkadering** (kiné, thuisverpleging,...) is van belang.
- Het exploreren van **activiteiten** die in het interessegebied liggen, bijvoorbeeld georganiseerd door **studentenverenigingen** of **studentenvoorzieningen**, biedt extra kansen om sociale contacten uit te bouwen.

- **Mentor- of buddyprogramma's** (waar de student een mentor of buddy krijgt), kunnen ondersteunend zijn.
- Een **vast aanspreekpunt** in de opleiding kan mee de belastbaarheid monitoren en eventuele oplossingen bij moeilijkheden aanbieden.
- Medewerkers van de studentenvoorzieningen bieden **coaching voor psychosociale problemen**.

Meer weten?

- **MoodSpace.be** is een plek vol betrouwbare info, tips en zelfhulp om emotionele problemen het hoofd te bieden en veerkrachtig te studeren.
- Een aantal instanties bieden extra financiering aan studenten met een visuele functiebeperking:
 - De Cel Speciale Onderwijsleermiddelen van het Ministerie van Onderwijs en Vorming (**cel SOL**) biedt een tussenkomst in de financiering van **speciale onderwijsleermiddelen** zoals kopieën van medestudenten en omzetten van cursusmateriaal.
 - **Hulpmiddelen** die ruimer dan de onderwijscontext kunnen worden ingezet kunnen bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (**VAPH**) worden aangevraagd. Een overzicht van de hulpmiddelen en aanpassingen waarvoor een tegemoetkoming kan aangevraagd worden, is te vinden op <https://www.vaph.be/hulpmiddelen/refertelijst>. Onder bepaalde voorwaarden is er ook een tegemoetkoming voorzien voor **vervoersonkosten** om de onderwijsinstelling te bereiken. Een tussenkomst voor de **verblijfskosten**

op kot is in gelimiteerde gevallen mogelijk.